

ԻՆՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ՄԱՍԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին հոմարները 5 կոպեկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:
Օտարապաշտարարներ, չհանձնեն ուղղակի
Тифлис. Редакция «Маск»

Խմբագրատունը բաց է առաօտեման 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի եւ տոն օրերից):
Յայտարարութիւնները ընդունվում է ամեն ինչով:
Յայտարարութիւնների համար գնարում են
խորանայի րանդին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆՔԱՎԱՐԹԻՒՆ

Քաղաքական միտքից:—Ներքին տեսու-
թիւն: Համակ Ղուբայից: Համակ վարչապետից:
Համակ Շուշուց: Համակ Համակից: Համակ Խմբագրից:
Ներքին լուրից:—Արտաքին տեսութիւն: Թիֆլի-
սիւ: Համակ զարգացմանից:—Մշակութիւն: Դեռագրից:
—Յայտարարութիւններ:

ԲՈՎԱՆՔԱՎԱՐ ՄԻՍԻՏԻՑԻՉՄ

Արքան օգտաւետ է ամբողջ
մոտաւոր և բարոյական զարգաց-
ման համար կրօնական զգաց-
մունքը, երբ այդ զգացմունքը
խելացի և չափաւոր է, այնքան
նա փնասակար է դառնում, երբ
համարում է ծայրայեղութեանը:
Այդ տեսակ ծայրայեղութեանը
հասցրած կրօնական զգացմունքը
անուանվում է միստիցիզմ:

Միստիցիզմ ուրանում է ներ-
կայ կեանքը, հրաժարվում է այդ
աշխարհից և զրկողութիւնների
ու մահի մէջ միայն տեսնում
է փրկութիւն. նա հերքում է
մարդկային առաջնահիմութիւնը,
հերքում է գիտութիւնը: Միջին
դարերում միստիցիզմ ծնեցրել է
մարմին տանջանքներ ապագայ
կեանքը ժառանգելու համար,
ծնեցրել է ինկվիզիցիա, իսկ
ներկայ դարում նա ծնեցրել է
Ռուսաստանում սկօպցի ան-
ուանված այլանդակ աղանդը:

Միստիցիզմին հասցրած կրօնա-
կան զգացմունքը հասցնում է
մարդուն մինչև խելագարութիւն:
Աստուծուն դուրեկան լինելու
համար մարդը սկսում է ամեն
բանից հրաժարվել այդ կեանքի
մէջ, սկսում է իր մարմինը տան-
ջել: Միջին դարերի ֆրանսիա-
կան միստիցիզմի պատմութիւնը
մեզ ներկայացնում է այնպիսի
խելագար անձնաւորութիւններ,
ինչպէս օրինակ Մարի Ալաիօ
կոյսը, որ կարծում էր Աստու-
ծուն հաճելի լինելու և դրախտին
արժանանալու հիւանդների ժայթ-
քածը խմելով....

Նորերումս ուստաղանդաւոր
գրող 'Նեմիլովիչ—Դանչենկօի
հրատարակված նկարագիրները
ուստ վանքերի ծանօթացնում են

մեզ ուստաց միստիցիզմի հետ:
Վանքը հոգու փրկութեան տեղն
է ամբողջ համար. վանքին, ու-
րեմն Աստուծուն հաճելի լինելու
նպատակով ամեն բան ներելի է:
Մինչև անգամ յանցանքներ երելի
է և Աստուծուն դուրեկան է,
եթէ յանցանքը գործելուց յետոյ
յանցաւորը մի բան է նուիրում
վանքին: Հեղինակը պատմում է
մեզ որ կողակների մի հարիւրա-
պետ մեծ ճանապարհի վրա մի
հարուստ կնոջ սպանելուց և նրան
կողոպտելուց յետոյ, նուիրում է
իր կողոպտած մի քանի հազար
րուբլ Սոբօլեցկի վանքին, ինքն
իր համար ոչինչ չը պահելով կո-
ղոպտածից, և հաւատացած է
որ այնուհետև իր հոգին գնալու
է դրախտը:

Խաւար ամբողջի մէջ միստի-
ցիզմ, մինչև խելագարութեանը
հասցրած կրօնական զգացմունքը
բացատրելի է: Բայց ինչպէս բա-
ցատրել նոյն այլանդակ զգաց-
մունքը կրթված, լուսաւորված,
ամբողջ առաջնորդ իրանց հա-
մարող, գրականութեան, մոտաւոր
կեանքի մէջ մեծ հաղինակու-
թիւն ունեցող անձինքների մէջ,
եթէ ոչ մոտաւոր հիւանդութեամբ:
Եւ դա անհերքելի իրողութիւն
է, որ այժմ ուստաց գրականու-
թիւնը և մամուլի մի մաս նկը-
սում է ենթարկվել միստիցիզմի
վարդապետութեանը, շնորհով եր-
կու նշանաւոր անձնաւորութիւն-
ների, այն է Ալաիօվի և Դոս-
տօիվկու:

Այդ երկու հեղինակների վար-
դապետութեան հիմնական միտ-
քն այն է, որ Պետրոս Մեծի
վերանորոգութիւնները փասել են
Ռուսաստանին, որ եւրօպական
ժամանակակից գիտութիւնը ամեն
տեսակ անբարոյականութեան աղ-
բիւրն է, որ Եւրօպան հնացել
փոխել է, որ Ռուսաստանը պետք
է վերանորոգի Եւրօպային, բայց
ոչ թէ նրանից ստացած գիտու-
թիւնը իր մէջ առաջնցնելով, ոչ
այլ վերադառնալով սկզբնական,
նահապետական ազգային կեան-

քին: Բայց ինչի մէջն են տես-
նում նրանք այդ նահապետական
ազգային կեանքը, — այն բանի
մէջ, որ ամենքս անուանում ենք
ժողովրդի տղիտութիւն, նախա-
պաշարմունք, սնտիապաշտու-
թիւն....

Իր փրկարար վարդապետու-
թիւնը տարածելու համար Ալա-
իօվ հիմնել է նորերումս „Рѣсн“
շարաթական թերթը, իսկ Դոս-
տօիվկի, որ առաջ յայտնի էր
իր գեղեցիկ և խելացի բովան-
ներով, հասել է ոյժմ այն աս-
տիճան խելագարութեան, որ իր
„Կարամազով եղբայրներ“ բովան-
մէջ խօսակցել տալով բովան-
հերոսին սատանայի հետ, կատա-
րելապէս արտայայտութիւն և
թարգման է՝ դառնում խաւար
ժողովրդի ժողտիապաշտութեան:
Ռուսում, դիպուցութիւնը, եւրօպա-
կան կեանքը—ամեն բան լրբու-
թիւն, ստատանայական գործ է
Դոստօիվկու կարծիքով: Ռու-
սաց մամուլի ծանր օրգաններ,
ինչպէս „Вѣстникъ Европы“,
„Слово“ և այլն, անկեղծ կեր-
պով խորհուրդ են տալիս Դոս-
տօիվկու բարեկամներին հոգալ
հեղինակի մտային առողջութեան
մասին:

Այդ բաւական չէ: Դոստօիվ-
կի իր վերջին բրոշյուրներում ցեխ
է գցում ուստաց ամբողջ ինտե-
լիկենցիայի երեսին, մատնութիւն
է անում ամեն լուսաւոր-
ված մարդու վրա, ոչ թէ միայն
ազգակործան, բայց և կառա-
վարութեանը փնասակար ցոյց
տալով ամեն մի մարդուն, որ
արեւմտեան լուսաւորութեան կու-
սակից է:

Ծայրայեղութեանը հասցրած
ամեն մի համոզմունք, idée fixe
առված բանը, միշտ մօտ է խե-
լագարութեան: Այդպէս և կրօ-
նական զգացմունքի մէջ ծայրա-
յեղութեանը հասած մարդիկ
միստիկներ, որոնք հերքում են
այս աշխարհը, լոյսը, ուսումը,
առաջնահիմութիւնը, գիտութեան
մէջ տեսնում են միմիայն անբա-

րոյականութիւն, — նրանք պա-
տալօգիական սուբյեկտներ են:

Եթէ խղճմուտը կերպով են-
թարկէ նրանց անձը բժշկական
խիստ բնութեանը, կը համոզ-
վէ, որ նրանք խելագարներ են:
Ռուսաց այժմեան գրականու-
թիւնը դժբաղդապէս ունի այս
բապէիս երեք այդ տեսակ ներ-
կայացուցիչներ՝ Դոստօիվկի, Ալ-
աիօվ և Կատկով, որոնց խելա-
գարութիւնը կարելի է անուա-
նել քաղաքական միստի-
ցիզմ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍԻՍԹԻՒՆ

ՏԵՍԻՍ ԴՈՒՐԱՅԻՑ

Հոկտեմբերի 25

Ղուբայի գաւառի մէջ գողութիւններ,
աւազակութիւններ այնքան են տարածվել,
որ անկարելի է լինում առանց մի որ
և իցէ ֆեստ հանդիպելու հասնել մի զիւր,
կամ քաղաք Լաւաւապէս ցրված են լի-
նում աւազակների բազմաթիւ խմբեր Ղու-
սարի և Դեբրեդի ճանապարհների վրա,
որտեղ օր ցերեկով գրեթէ ամեն օր պա-
սահում են գողութիւններ և մարդապա-
նութիւններ: Երեւոյ շարաթ Գլուսարի
ճանապարհի վրա կողոպտել էին մի հրէայի,
որի 300 ռուբլին վերցրել և իրան սպանել
էին. կողոպտել էին մի առաւ Կնոջ, օրին
անմեծօքարաւ բռնաբարել էին, խլել էին
մի սուղատից 20 ռ., որը հեռագիրներ բե-
րելիս է եղել Եւրօպեան օդովից, առել
էին մէկ հայից 30 ռ., — համարեա ամեն օր
այդ ճանապարհի վրա կրկնվում են այդ-
պիսի աւազակութիւններ: Ղուսարի մէջ,
որտեղ Եւրօպեան օդովից ծնունդնաւոր
շտար կվարտիրա է ունենում, սկսած էին
հեռագրական ապագրատ մտցնել, բայց աւա-
զակների երկիւղից դադարեցրած են գոր-
ծելը: Եթէ ասեմ՝ աստիկանութիւնը
Երջլ է և հակող է, կը սխալվիմ պատ-
ճառ որ նա իր ունեցած բոլոր ոյժերը գործ
է դնում աւազակներին կայանաւորելու
համար: Երեկ գաւառապետ օգնական
Իայրէկ Հաստիկովը Մարշուրդը
գիւղում մի տան մէջ, 4 աւազակներին
հարկաւորելու ժամանակ, կատաղի կու է
բարձրանում, որի մէջ երկու ուս կողակ
ծանր վիրաւորվում են: Կողակները արեւ-
նաքամ են եղած և կարելի է, որ կը մեռ-
նեն: Աւազակներից մէկը փախել է, իսկ
ճնացածներին կայանաւորած բերեցին քա-
ղաքը:

Մի ուրիշ դժբաղդութիւն այս լոյսէիս
տիւրէլ է Գլուսարի վաճառականներին: Բո-
լորն էլ համարեա մասնաւորութեան նշանն էր